

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego, Komitetu Regionów oraz Europejskiego Banku Inwestycyjnego – Przyspieszenie innowacji w dziedzinie czystej energii”

[COM(2016) 763 final]

(2017/C 288/11)

Sprawozdawca: **Christophe QUAREZ**

Wniosek o konsultację	Komisja Europejska, 17.2.2017
Podstawa prawna	Art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Transportu, Energii, Infrastruktury i Społeczeństwa Informacyjnego
Data przyjęcia przez sekcję	16.5.2017
Data przyjęcia na sesji plenarnej	1.6.2017
Sesja plenarna nr	526
Wynik głosowania (za/przeciw/wstrzymało się)	173/2/7

1. Wnioski i zalecenia

1.1. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES) przyjmuje z zadowoleniem fakt, że Komisja potwierdziła swą gotowość do przyspieszenia przejścia na konkurencyjną gospodarkę niskoemisyjną za pomocą ogólnej strategii na rzecz zachęt do inwestycji prywatnych, odpowiednich instrumentów finansowych oraz finansowania badań naukowych i innowacji.

1.2. Komisja przedstawia w komunikacie⁽¹⁾ szeroki zakres różnych instrumentów finansowych i sposobów finansowania mających na celu wspieranie innowacji niskoemisyjnych. EKES popiera dążenie Komisji do pobudzenia nowych inwestycji w całym łańcuchu wartości innowacji.

1.3. EKES jest niemniej zaniepokojony złożonością i różnorodnością pomocy. Z zadowoleniem przyjmuje zatem zamiar Komisji dotyczący ustanowienia kompleksowego mechanizmu doradczego, aby pomóc inwestorom i podmiotom realizującym projekty, lecz apeluje o podjęcie wysiłków w celu uproszczenia oferty finansowej. Uważa bowiem, że istnieje zbyt wiele rodzajów pomocy finansowej i jest ona trudno dostępna dla mikroprzedsiębiorstw oraz społeczności lokalnych.

1.4. EKES proponuje, by Komisja zachęciła państwa członkowskie do połączenia środków na realizację szeroko zakrojonych projektów w dziedzinie innowacji niskoemisyjnych w celu poprawienia współpracy między głównymi podmiotami zaangażowanymi w europejskie badania naukowe. Przyspieszy to koordynację podmiotów uczestniczących w badaniach naukowych, by zwiększyć ich konkurencyjność.

1.5. EKES przypomina, że polityka klimatyczna UE powinna wspierać przemiany w tych sektorach poprzez inwestycje i innowacje, ale z pewnością nie powinna przyspieszać ich upadku. Delokalizacja działalności produkcyjnej nie może w żadnym wypadku zastąpić polityki przeciwdziałania zmianie klimatu.

1.6. EKES jest zdania, że najlepszym czynnikiem sprzyjającym innowacji niskoemisyjnej są ramy regulacyjne ustalające wysoką cenę dwutlenku węgla (obecnie w wysokości ok. 7 EUR za tonę), tak aby wysłać bardzo wyraźny sygnał inwestorom, że w średnim okresie nie będzie już w Europie miejsca dla technologii wysokoemisyjnych.

1.7. EKES ma świadomość, że Unia Europejska jest jednym z podmiotów odgrywających wiodącą rolę na świecie w dziedzinie badań naukowych i innowacji dotyczących czystej energii, a także jednym z głównych dostawców finansowania publicznego w tej dziedzinie, na którą przeznaczają one środki w wysokości ponad 10 mld EUR. Badania i innowacje mają kluczowe znaczenie we wspieraniu konkurencyjności Europy i utrzymaniu jej wiodącej pozycji na świecie w dziedzinie zaawansowanych technologii energetycznych i rozwiązań w zakresie efektywności energetycznej.

⁽¹⁾ COM(2016) 763 final.

1.8. EKES przyjmuje z zadowoleniem znaczenie, jakie przypisuje się obu końcom łańcucha innowacji, w którym program „Horyzont 2020” odgrywa kluczową rolę dzięki podejściu oddolnemu do finansowania na rzecz badań pionierskich za pośrednictwem Europejskiej Rady ds. Badań Naukowych, a także dzięki szybszemu utworzeniu Europejskiej Rady ds. Innowacji, której celem jest wspomoczenie przemysłu, zwłaszcza małych i średnich przedsiębiorstw, w tworzeniu nowych rynków.

1.9. EKES pragnie lepiej zrozumieć projekty Komisji mające na celu wypróbowanie nowej koncepcji badań naukowych i innowacji ukierunkowanych na zadania. Zwłaszcza trzeba opisać bardziej szczegółowo proces wyłaniania i selekcji takich projektów.

1.10. EKES zaleca udział społeczeństwa obywatelskiego w nowej platformie energetyczno-badawczej, którą Komisja zamierza utworzyć w celu zgromadzenia specjalistów ds. energii reprezentujących dziedzinę nauk społecznych, a także nauk humanistycznych i ścisłych.

2. Streszczenie komunikatu Komisji Europejskiej

2.1. Komisja potwierdza swoje zamierzenie przyspieszenia przejścia na konkurencyjną gospodarkę niskoemisyjną.

2.2. Aby zrealizować ten cel, przedstawia pakiet środków ustawodawczych oparty na trzech nadrzędnych celach:

- efektywność energetyczna przede wszystkim,
- Europa jako światowy lider w dziedzinie odnawialnych źródeł energii,
- zapewnienie konsumentom sprawiedliwych warunków.

2.3. W tych ramach Komisja przedstawia kompleksową strategię dotyczącą głównych środków politycznych, które UE może wdrożyć w celu zwiększenia inwestycji sektora prywatnego w innowacje w dziedzinie czystej energii:

- Ustanowienie mocnych i spójnych środków zachęty w odniesieniu do inwestycji sektora prywatnego w badania i rozwój czystych technologii energetycznych.
- Wdrożenie ukierunkowanych instrumentów finansowych, aby zmniejszyć ryzyko obciążające inwestycje sektora prywatnego w niesprawdzone, ale obiecujące czyste technologie energetyczne lub modele biznesowe związane z takimi technologiami, zwłaszcza ze względu na niepewność rynkową, technologiczną lub naukową.
- Ukierunkowanie finansowania przez Unię Europejską (UE) badań naukowych i innowacji (w szczególności za pośrednictwem programu „Horyzont 2020”).
- Rozwój ram regulacyjnych w celu ukierunkowania dotacji państw członkowskich w dziedzinie energii na energię niskoemisyjną, a nie paliwa kopalne.

2.4. W komunikacie Komisja określa cztery technologiczne obszary docelowe:

- Dekarbonizacja zasobów budynków w UE do 2050 r. Na budynki przypada 40 % zapotrzebowania na energię w UE, a prawie 75 % zasobów budynków w UE wymaga remontu pod względem efektywności energetycznej.
- Wzmacnianie przywództwa UE w dziedzinie odnawialnych źródeł energii oraz utrzymanie jej pozycji światowego lidera, jeżeli chodzi o te technologie.
- Opracowywanie przystępnych cenowo rozwiązań w zakresie magazynowania energii, zwłaszcza poprzez ponowne uruchomienie produkcji ogniw baterii w Europie.
- Promowanie elektromobilności poprzez rozwój tańszych akumulatorów o większym zasięgu, a także poprzez opracowanie rozwiązań dotyczących szybszego ładowania.

2.5. Komisja proponuje ponadto ułatwienie koordynowania wysiłków w zakresie innowacji w dziedzinie czystej energii wspólnie z miastami, regionami i państwami członkowskimi.

3. Uwagi ogólne

3.1. 30 listopada 2016 r. Komisja Europejska przedstawiła bardzo treściwy pakiet środków pod nazwą „Czysta energia dla wszystkich Europejczyków”, na który składa się szereg propozycji mających na celu reorganizację rynku energii, zwłaszcza energii ze źródeł odnawialnych, z myślą o wywiązaniu się z zobowiązań podjętych poprzez podpisanie porozumienia paryskiego w sprawie klimatu.

3.2. W porozumieniu paryskim UE zobowiązała się do ograniczenia swoich emisji gazów cieplarnianych do 2030 r. o 40 %. Ponadto w październiku 2014 r. ustaliła ramy swej polityki w zakresie klimatu i energii do roku 2030 obejmujące dwa dalsze cele – 20 % udziału energii ze źródeł odnawialnych w produkcji energii elektrycznej w 2020 r., a następnie przynajmniej 27 % w 2030 r., oraz 20 % i co najmniej 27 % więcej oszczędności energii w tych samych terminach.

3.3. W wielu opiniach EKES popierał konieczność przyspieszenia przejścia UE na konkurencyjną europejską gospodarkę niskoemisyjną, z poszanowaniem stanowiska i propozycji zgłaszanych przez społeczeństwo obywatelskie.

3.4. Apelując o „sprawiedliwą transformację”, EKES stale sprzeciwiał się przeciwstawianiu sobie zatrudnienia i ochrony środowiska. Oba te cele powinny być realizowane z taką samą determinacją.

3.5. EKES uważa, że polityka klimatyczna UE powinna wspierać przemiany w tych sektorach poprzez inwestycje i innowacje, ale z pewnością nie powinna przyspieszać ich upadku. Delokalizacja działalności produkcyjnej nie może w żadnym wypadku zastąpić polityki przeciwdziałania zmianie klimatu.

3.6. Dotychczas polityka UE dotycząca innowacji energetycznych kładła przede wszystkim na rozwój technologii, a pozostawiała na boku to, co jest naprawdę ważne dla obywateli: zaspokajanie ich potrzeb energetycznych, takich jak ogrzewanie, mobilność czy oświetlenie.

3.7. W komunikacie Komisja uznaje obecnie, że konsument musi znajdować się w centrum systemu energetycznego jako producent w ramach zdecentralizowanych sieci energetycznych lub jako podmiot domagający się konkurencyjnych rozwiązań niskoemisyjnych.

3.8. EKES z zadowoleniem przyjmuje taki rozwój sytuacji, ponieważ strategia innowacji działająca na rzecz obywateli rozpoczyna się od analizy ich potrzeb i postępowania w zakresie energii.

3.9. Komisja przedstawia w komunikacie szereg różnych instrumentów finansowania i instrumentów finansowych na potrzeby wspierania innowacji niskoemisyjnych. EKES popiera zamiar Komisji, by pobudzać dodatkowe inwestycje w całym łańcuchu wartości innowacji, lecz wyraża zaniepokojenie z powodu złożoności i różnorodności tego rodzaju pomocy, które sprawiają, że jest ona trudno dostępna, szczególnie dla bardzo małych przedsiębiorstw innowacyjnych lub władz lokalnych i regionalnych.

3.10. Dlatego też EKES z zadowoleniem przyjmuje zamiar Komisji dotyczący ustanowienia kompleksowego mechanizmu doradczego, aby pomóc inwestorom i podmiotom realizującym projekty, lecz apeluje o podjęcie wysiłków w celu uproszczenia oferty finansowej.

3.11. Fundusz innowacji w ramach unijnego systemu handlu uprawnieniami do emisji, Europejski Fundusz na rzecz Energii, Zmiany Klimatu i Infrastruktury 2020, „InnovFin”, „InnoEnergy”, program „Horyzont 2020”, Europejski Fundusz na rzecz Inwestycji Strategicznych, Europejski Bank Inwestycyjny (EBI) – trudno się w tych wszystkich możliwościach odnaleźć⁽²⁾.

3.12. W opinii w sprawie technologii i innowacji w dziedzinie energii⁽³⁾ EKES przypomniał, że twórcami istotnych innowacji są nie podmioty wywodzące się z głównych sektorów przemysłu i przedsiębiorstw dominujących na rynku, ale wyspecjalizowane podmioty, np. z obszaru działania małych i średnich przedsiębiorstw.

4. Uwagi szczegółowe

4.1. EKES popiera zamiar Komisji zmniejszenia udzielanych przez kilka państw członkowskich dotacji do ropy naftowej i węgla, ale przypomina, że trzeba antycypować przemiany w przemyśle i zaproponować alternatywne rozwiązania w zakresie szkolenia i zatrudnienia dla pracowników, których to dotknie, w szczególności w sektorze górnictwa.

⁽²⁾ Dz.U. C 268 z 14.8.2015, s. 27.

⁽³⁾ Dz.U. C 67 z 6.3.2014, s. 132.

4.2. Społeczna akceptacja transformacji sektora energetycznego, z punktu widzenia zatrudnienia, jest niezbędna, by uzyskać wsparcie polityczne państw członkowskich.

4.3. EKES jest zdania, że najlepszym czynnikiem sprzyjającym innowacji „niskoemisyjnej” są ramy regulacyjne ustalające wysoką cenę dwutlenku węgla (obecnie w wysokości ok. 7 EUR za tonę), tak aby wysłać bardzo wyraźny sygnał inwestorom, że w średnim okresie nie będzie już w Europie miejsca dla technologii wysokoemisyjnych.

4.4. Jedynie napomyka się o technologii wychwytywania i składowania CO₂ (CCS), choć Komisja uznaje ją za niezbędną do osiągnięcia celów wyznaczonych na rok 2050.

4.5. W związku z tym EKES wyraża zdziwienie faktem, że Komisja nie wyjaśnia, dlaczego narzędzia ustanowione w 2008 r. w celu propagowania stosowania technologii wychwytywania i składowania CO₂ w Europie nie zdały egzaminu.

4.6. EKES popiera dążenie Komisji do dekarbonizacji zasobów budynków w UE do 2050 r. Same tylko budynki odpowiadają za 40 % końcowego zapotrzebowania na energię w UE.

4.7. Termomodernizacja budynków to duże wyzwanie, ale EKES nie dostrzega, by w komunikacie Komisji określono konkretne narzędzia i środki wsparcia finansowego na potrzeby realizacji tego celu.

4.8. Istnieją rozwiązania techniczne (izolacja, energia ze źródeł odnawialnych stosowana do ogrzewania i produkcji ciepłej wody użytkowej) dla nowych budynków, często dzięki szczegółowym przepisom państw członkowskich co do charakterystyki termicznej, lecz pomoc na rzecz termomodernizacji istniejących budynków jest ciągle niewystarczająca, choć mieszkania energochłonne zajmują często rodziny w najtrudniejszej sytuacji.

4.9. Jeśli chodzi o sektor transportu – kolejny sektor o dużej intensywności emisji dwutlenku węgla – EKES popiera cele Komisji, ale ma wątpliwości co do kilku elementów:

- Faktycznie niezbędne jest, by rozwijać elektromobilność poprzez produkcję ogniw baterii w Europie i wprowadzenie magazynowania do systemów elektrycznych, jednak EKES zastanawia brak w komunikacie uregulowań wykonawczych czy finansowych umożliwiających rozbudowę punktów ładowania pojazdów elektrycznych w ramach sieci dróg i autostrad w Unii, choć jest to niezbędne do promowania pojazdów elektrycznych.
- Z myślą o uzupełnieniu środków odnoszących się do innowacji technologicznych umożliwiających dekarbonizację sektora transportu EKES zachęca Komisję do zwrócenia uwagi na drogowy transport towarowy i do promowania rozwiązań intermodalnych dzięki rozwojowi transportu kombinowanego kolejowo-drogowego oraz przewozów towarowych śródlądowymi drogami wodnymi. Pożądane jest także zachęcanie do zmiany transportu i przejścia od samochodów osobowych do transportu publicznego.

4.10. Jeśli chodzi o finansowanie innowacji, EKES uważa, że istotną rolę może odegrać finansowanie społecznościowe. Finansowanie społecznościowe jest sektorem prężnie się rozwijającym (wkrótce jego wartość przebije kapitał wysokiego ryzyka) i umożliwia obywatelom bezpośrednie włączenie się w proces innowacji w dziedzinie czystej energii.

4.11. EKES zachęca Komisję do promowania finansowania społecznościowego i skierowania funduszy z niego pochodzących na cztery dziedziny technologiczne, które uważa ona za priorytetowe (odnawialne źródła energii, rozwiązania w zakresie magazynowania, elektromobilność, budownictwo mieszkaniowe plusenergetyczne).

Bruksela, dnia 1 czerwca 2017 r.

Georges DASSIS
Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego